

Minä, naiseuteni ja parisuhde

OPAS YMPÄRILEIKKAUKSEN (FGM)
KOKENEELLE JA HÄNEN
KUMPPANILLEEN

Tämä opas on suunnattu sukuelinten ympärileikkauksen kokeneelle naiselle ja hänen kumppanilleen. Myös ammattilaiset voivat hyödyntää opasta puheeksi ottamisen välineenä.

Tässä oppaassa kerrotaan naisten sukuelinten ympärileikkauksesta. Ympärileikkaus voi aiheuttaa paljon terveyshaittoja. Opas kertoo ympärileikkauksen vaikutuksesta raskauteen, synnytykseen, parisuhteeseen ja seksuaalisuuteen. Opas konkretisoi ympärileikkauksen hoitopolkua ja avun tarjoajia.

Opas on tehty osana opinnäytetyötämme, jonka yhteistyökumppanina on Tietoiseksi-hanke. Tietoiseksi-hankkeen taustaorganisaatiot ovat Oulun Ensi- ja turvakoti ry sekä Vuolle Setlementti.

Anniina Tahkola & Elisabeth Kirvesmäki
Kätilöopiskelijat, Oulun ammattikorkeakoulu, 2021

tieto**i**seksi

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

VUOLLE
Setlementti

OULUN
ENSI- JA
TURVAKOTI RY

Aluksi

Naisten sukuelinten ympärileikkauksessa ulkoisia sukuelimiä vahingoitetaan jollakin tavalla. Ympärileikkaukseen ei ole lääketieteellistä syytä. (1, 2)

Ympärileikkausta tehdään kulttuurisista, sosiaalisista, taloudellisista ja puhtauden syistä. Suurimmat syyt ovat pelko joutua yhteisön hylkäämäksi, tytön valmistaminen neitsyenä avioliittoon ja uskollisen avioliiton turvaaminen. (3, 4)

Ympärileikkaus on yleistynyt Suomessa maahanmuuton myötä. Suomessa on arviolta 10 000 ympärileikkauksen läpi käynyttä tyttöä ja naista. Suomessa virallinen termi ympärileikkaukselle on sukuelinten silpominen. (5, 26)

Naisten ympärileikkauksen tekeminen, siinä avustaminen ja sen järjestäminen on Suomessa laitonta. Myös reinfibulaatio eli häpyhuulten uudelleen yhteen ompeleminen on Suomessa rikos. (6, 7, 22)

Tyttöjen ja naisten sukuelinten ympärileikkaus voi aiheuttaa paljon terveyshaittoja.

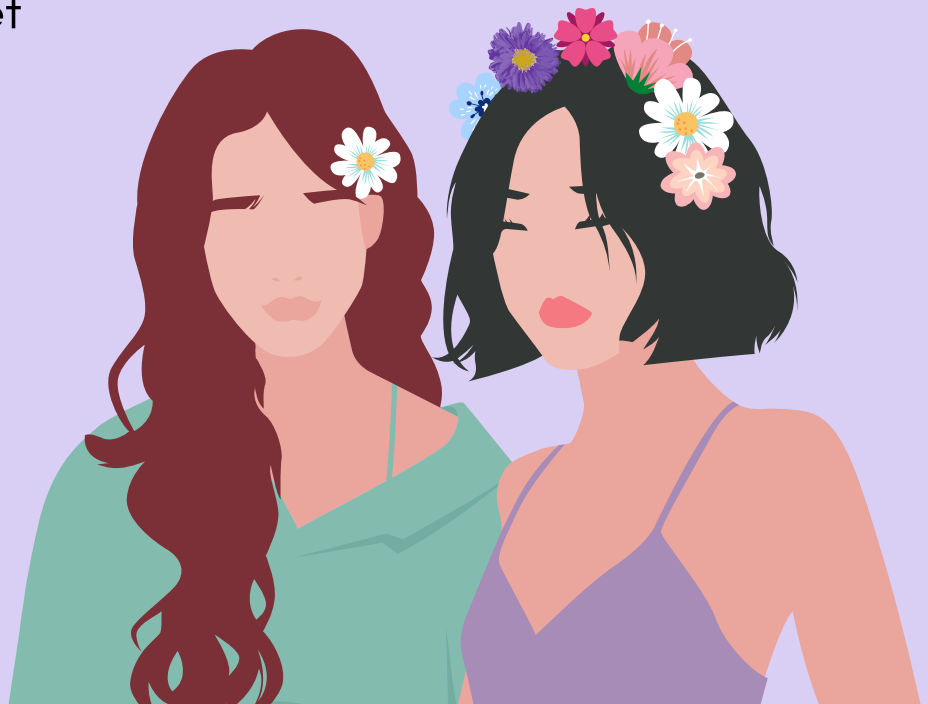

Terveyshaitat:

Välittömät haitat

- Kipu
- Kuume
- Verenvuoto
- Vaikeudet virtsaamisessa
- Sukuelinten turvotus tai vaurioituminen
- Infektiot
- Haavan pitkäaikainen paraneminen
- Anemia
- Sokki
- Verenpaineen lasku
- Luun murtumat ja jäsenten sijoiltaan meno
- Pelko
- Stressi
- Painajaisunet
- Kuolema

(6, 10, 11)

Pitkäaikaiset haitat

- Kuukautisiin, virtsaamiseen ja yhdyntään liittyvä kipu, pysyvä kipu
- Kuukautisveren pakkautuminen emättimeen
- Virtsaamisvaivat
- Infektiot, märkäkertymät
- Sukuelinten kudosten joustamattomuus, hermokasvaimet, arpikasvannaiset
- Painajaisunet, unettomuus
- Ahdistuneisuus, masennus, syömishäiriöt, post-traumaattinen stressireaktio, psykoosi
- Häiriöt oppimisessa ja tiedon käsittelyssä

(6, 10, 11)

Vaikutus seksuaalisuuteen

Nainen

- negatiivinen kehonkuva ja itsetunto-ongelmat
- vähentynyt seksuaalinen nautinto ja haluttomuus
- yhdyntävaikeudet: kipu, ahdas emättimen aukko, emättimen kuivuus, yhdyntäpelko
- uskomus, että miehen nautinto olisi tärkeämpää
- hedelmättömyys ja sen vaikutus seksuaaliseen minäkuvaan
(4, 9, 11, 15, 23, 24,

Naisen yhdyntävaikeudet ja seksuaalinen haluttomuus voivat olla myös kumppanin kokemia ongelmia. (17)

Kumppani voi varoa naisen vahingoittamista ja kipua. Kumppani ei voi silloin antautua omalle nautinnolleen. (17)

Parisuhde

Seksuaalisuuteen liittyvät vaikeudet voivat aiheuttaa turhautumista, stressiä, surua ja vihaa. (4)

Tärkeää on

Avoin keskustelu
Ajatusten ääneen sanominen
Toisen tukeminen
Toisen huomiointi

"Miltä sinusta tuntuu, kun.."

"Koen, että.."

"Olen tukenasi ja haluan
olla sinulle avuksi."

"Mitä voin tehdä
auttaakseni sinua?"

Mitä voit itse tehdä?

Seksuaalisen haluttomuuden aktivointi

- fantasiat, tunteet ja aistit avuksi
 - klitoriksen stimulointi sormilla tai vibraattorin avulla
- (14, 15)

Huulet, kurkku, rinnat ja reidet voivat olla erityisen herkkiä, jos klitoriksen kärki on poistettu. Niiden hyväily ja suutelu voivat tuntua erityisen mukavalta.

(14, 15)

Pariskuntana voitte saavuttaa
tydyttävän ja nautinnollisen
seksielämän ympärileikkauksesta
huolimatta. (4)

Ympärileikkaus ei aina tarkoita ongelmia
seksielämässä. (21)

Pariskuntana voitte saada apua
mahdollisiin ongelmiin.

Apua antavat parisuhdeterapia,
seksuaaliterapia, psykologi ja
vertaistukiryhmät. (21)

Raskaus

Kun suunnittelet raskautta tai olet raskaana, keskustele siitä hoitajan kanssa neuvolassa. Tämä on tärkeää, jotta hoitaja voi huomioida ympärileikkauksen raskauden seurannassa ja synnytyksessä. (21)

Raskaus ja synnytys sujuvat usein hyvin. Ympärileikkauksen aiheuttamat anatomiset muutokset voivat vaikeuttaa sikiön voinnin seurantaa ja lisätä komplikaatioiden riskiä. (4, 6)

Äitiysneuvolassa
hoitaja kysyy raskaana
olevilta
maahanmuuttaja-
äideiltä
ympärileikkauksesta.
Tämä on merkitty myös
neuvolakorttiin. (13)

Synnytykseen liittyvät haasteet

- pitkittynyt ponnistusvaihe
- episiotomia
- repeämät
- tarpeettomat sektiot
- synnytyksen jälkeinen verenvuoto
- tulehdukset
- sikiön ja vastasyntyneen lapsen kuolema (4, 8, 10)

Synnytys voi myös aiheuttaa pelkoa ja tuoda mieleen muistoja silpomistilanteesta. (4)

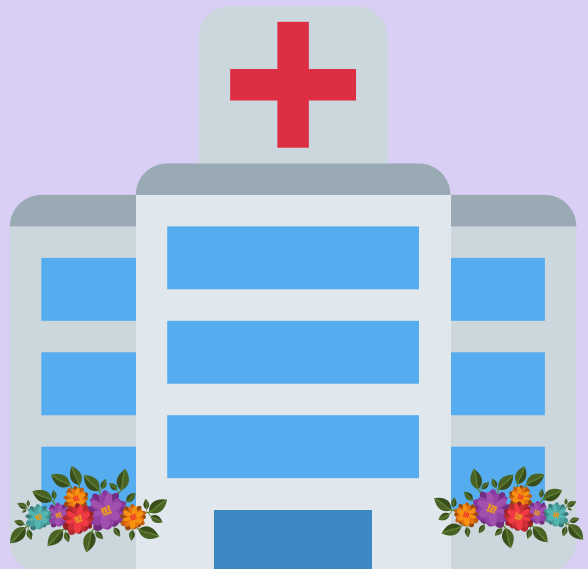
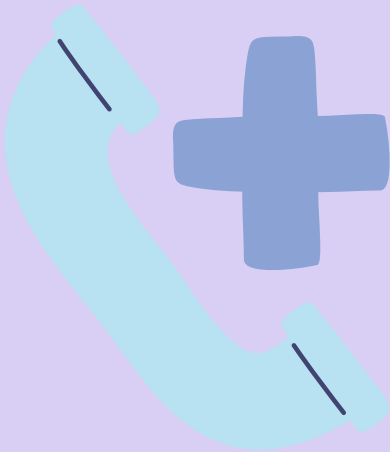

Terveystieteiden ammattilaisten on hyvä tietää äidin ympärileikkauksesta mahdollisimman aikaisin.

Mistä apua?

Terveyskeskus
Äitiys- ja lastenneuvola
Kouluterveydenhuolto
Sairaala
Vastaanottokeskukset
Järjestöt ja yhdistykset,
esimerkiksi Ensi- ja Turvakoti ja Fenix Helsinki
Tyttöjen talo
(12)

Terveystenhuollon ammattilaiset ovat tukenasi ja
tarjoavat sinulle apua ja neuvoa.

Avausleikkaus

Avausleikkaus on tapa hoitaa ympärileikkauksen haittoja. Yhteenommellut häpyhuulet on hyvä avata. Avausleikkaus pyritään tekemään ennen raskautta tai raskauden aikana. (4, 17)

Pääset avausleikkaukseen, jos haluat. Keskustele avausleikkauksesta hoitajan kanssa. Hoitajia voit kohdata esimerkiksi äitiys- tai lastenneuvolassa, terveyskeskuksen vastaanotolla tai sairaalassa. Avausleikkaukseen pääset lääkärin läheteellä. (21)

Avausleikkauksen tekee lääkäri äitiys- ja gynekologian poliklinikalla. Toimenpide tehdään paikallispuudutuksessa eli lääkäri laittaa puudutusaineen vain leikkausalueelle. Poliklinikalla lääkäri keskustelee kanssasi avausleikkauksesta. Hän tekee sinulle gynekologisen tutkimuksen ennen avausleikkausta. (21, 25)

Avausleikkauksessa lääkäri avaa vulvan, paljastaa emättimen aukon ja muotoilee isot häpyhuulet. Avausleikkauksen jälkeen emätin jää avoimeksi. Avausleikkauksen jälkeen vulva näyttää samalta kuin ennen ympärileikkausta. (16)

Avausleikkauksen jälkeen

Avausleikkauksen jälkeen saat kipulääkettä. (21) Seuraavan kahden viikon aikana huuhtelee leikkausaluetta joka päivä lämpimällä vedellä, kuivaa varovasti ja voitele tarvittaessa pehmentävällä öljyllä. (17, 18, 4)

Vulvan alue voi tuntua ja näyttää erilaiselta kuin aikaisemmin.

Voit keskustella hoitajan kanssa leikkauksen aiheuttamista tunteista ja ajatuksista. Pääset tapaamaan seksuaalineuvojan, seksuaaliterapeutin, psykologin tai psykiatrisen sairaanhoitajan, jos haluat. (21)

Voit aloittaa yhdynnät kun haavat ovat parantuneet. Haavojen paraneminen kestää noin kaksi viikkoa. (17, 18)

Jos ympärileikkauksen aiheuttama kipu jatkuu avausleikkauksen jälkeen, lääkäri voi tehdä sinulle korjausleikkauksen. Korjausleikkauksen tavoitteena on palauttaa sukuelinten normaali toiminta. (19, 20)

Ympärileikkauksesta on aina lupa puhua.

Ammattilaiset haluavat auttaa sinua.

(4, 13, 20)

Keskustelun apuna voi olla tulkki. Voit valita

naispuolisen tulkin, jos haluat.

(21)

Ammattilaisilla on vaitiolovelvollisuus.

Sinun kanssasi käytävät keskustelut
ovat yksityisiä.

Lähteet

- 1) World Health Organization (WHO) 2020b. Female genital mutilation. Hakupäivä 10.12.2020. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>
- 2) UNICEF. 2020. Female genital mutilation (FGM). Hakupäivä 11.3.2021. <https://data.unicef.org/topic/child-protection/female-genital-mutilation/>
- 3) Abathun, A.D., Gele, A.A. & Sundby, J. 2017. Attitude towards the Practice of Female Genital Cutting among School Boys and Girls in Somali and Harari Regions, Eastern Ethiopia. Hindawi Obstetrics and Gynecology International Volume 2017, Artikkelid ID 1567368. Hakupäivä 10.3.2021. <https://doi.org/10.1155/2017/1567368>
- 4) World Health Organization (WHO) 2018. Care of girls and women living with female genital mutilation: a clinical handbook. Geneve. Hakupäivä 4.12.2020. <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/health-care-girls-women-living-with-FGM/en/>
- 5) Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) 2015. Estimation of girls at risk of female genital mutilation in the European Union: Report. PDF-tiedosto. Hakupäivä 10.3.2021. DOI: 10.2839/394412
- 6) Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). 2020. Eri tyyppit ja niistä aiheutuvat terveyshaitat. Hakupäivä 9.12.2020. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/eri-tyypit-ja-niista-aiheutuvat-terveyshaitat#Välittömät%20terveyshaitat>
- 7) Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL) 2020. Tyttöjen sukuelinten silpominen. Hakupäivä 17.12.2020. https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/pahoinpitely-ja-seksuaalinen-hyvaksikaytto/tyttojen-sukuelinten-silpominen#tyttojen_sukuelinten_silpominen_oikeudenloukkauksena
- 8) Berg, R. C. & Underland, V. 2013. The Obstetric Consequences of Female Genital Mutilation/Cutting: A Systematic Review and Meta-Analysis Obstetrics and Gynecology International, vol. 2013, Artikkelid ID 496564, 15 pages, 2013. Hakupäivä 11.3.2021. <https://doi.org/10.1155/2013/496564>
- 9) Villani, M., Griffin, J. & Bodenmann, P. 2016. In Their Own Words: The Health and Sexuality of Immigrant Women with Infibulation Living in Switzerland. Social sciences 4, 71. Hakupäivä 8.12.2020. <https://doi.org/10.3390/socsci5040071>
- 10) Reisel, D. & Creighton, S. M. 2014. Long term health consequences of Female Genital Mutilation (FGM). Hakupäivä: 11.3.2021. <https://doi-org.ezp.oamk.fi:2047/10.1016/j.maturitas.2014.10.009>
- 11) Klein, E., Helzner, E., Shayowitz, M., Kohlhoff, S. & Smith-Norowitz, T.A. 2018. Female Genital Mutilation: Health Consequences and Complications—A Short Literature Review. Obstetrics and Gynecology International, vol. 2018, Artikkelid ID 7365715, 7 sivua, 2018. Hakupäivä 11.3.2021. <https://doi.org/10.1155/2018/7365715>

- 12) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2021. Ehkäisevä työ ja silpomisen läpikäyneen auttaminen. Hakupäivä 7.10.2021. https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/ehkaiseva-tyo#Puheeksi_ottaminen
- 13) Koukkula, M. & Klemetti, R. 2019. Sosiaali- ja terveysministeriö. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. Hakupäivä 4.12.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4029-1>
- 14) Buggio, L., Facchin, F., Chiappa, L., Barbara, G., Brambilla, M. & Vercellini, P. 2019. Psychosexual Consequences of Female Genital Mutilation and the Impact of Reconstructive Surgery: A Narrative Review. *Health equity*, 3(1), 36–46. Hakupäivä 11.3.2021. <https://doi.org/10.1089/heq.2018.0036>
- 15) Palm, C., Essén, B. & Johnsdotter, S. 2019. Sexual health counselling targeting girls and young women with female genital cutting in Sweden: mind-body dualism affecting social and health care professionals' perspectives. *Sexual and Reproductive Health Matters*, 27:1, 192–202. Hakupäivä 10.3.2021. DOI: 10.1080/26410397.2019.1615364
- 16) Esu, E., Udo, A., Okusanya, B.O., Agamse, D. & Meremikwu, M.M. 2017. Antepartum or intrapartum deinfibulation for childbirth in women with type III female genital mutilation: A systematic review and meta-analysis. *International Journal Obstetrics & Gynecology*, 136: 21–29. Hakupäivä: 12.3.2021. <https://doi-org.ezp.oamk.fi/2047/10.1002/ijgo.12055>
- 17) Paananen, U., Pietiläinen, S., Raussi-Lehto, E., & Äimälä, A-M. 2017. Kättilötyö. Raskaus, synnytys ja lapsivuodeaika. 6.–7. uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- 18) Smith, H. & Stein, K. 2017. Surgical or medical interventions for female genital mutilation. *International Journal Gynecology & Obstetrics*. 136: 43–46. <https://doi-org.ezp.oamk.fi/2047/10.1002/ijgo.12053>
- 19) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2020. Avasleikkaus ja korjausleikkaus. Hakupäivä 1.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen/ehkaiseva-tyo/avausleikkaus-ja-korjausleikkaus>
- 20) Brusila, P., Kero, K. Piha, J. & Räsänen M. 2020. Seksuaalilääketiede. Kustannus Oy Duodecim. Helsinki. Viitattu 1.4.2021.
- 21) Koukkula, M. & Klemetti, R. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) – mitä synnytyssairaalassa työskentelevän on hyvä tietää? Perinatologinen Seura. Hakupäivä 16.4.2021. https://1593652.166.directo.fi/@Bin/9e90b2b137e767f271f3134d5707b4ad/1619095527/application/pdf/202611/SPS_Napanuora_FGM.pdf
- 22) Koukkula, M. & Klemetti, R. 2019. Sosiaali- ja terveysministeriö. Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. Hakupäivä 4.12.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4029-1>
- 23) Creighton, SM. & Hodes D. 2015. Female genital mutilation: what every paediatrician should know. *Archives of Disease in Childhood* 2015; 101: 267–271. Hakupäivä 1.4.2021. <http://dx.doi.org/10.1136/archdischild-2014-307234>
- 24) Andro, A., Cambois, E. & Lesclingand, M. 2014. Long-term consequences of female genital mutilation in a European context: Self perceived health of FGM women compared to non-FGM women. *Social science & medicine* (1982), 106, 177–184. Hakupäivä 8.12.2020. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2014.02.003>
- 25) Terveyskylä. 2017. Paikallisuudutus. Hakupäivä 12.10.2021. <https://www.terveyskyla.fi/leikkaukseen/yleistietoa/nukutus-ja-puudutus/paikallisuudutus>
- 26) Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) 2018. Silpomisen ehkäisemiseksi tarvitaan ammattilaisten yhteistyötä. THL Blogi. Hakupäivä 12.10.2017. <https://blogi.thl.fi/silpomisen-ehkaisemiseksi-tarvitaan-ammattilaisten-yhteistyota/>